

Između nauke i verovanja

Aleksandar Stoilković

Milan Dimitrijević

Milana Vuković

Radoica Draškić

17. decembar 2023.

Sadržaj

1	Recenzent — ocena: 3	2
1.1	O čemu rad govori?	2
1.2	Krupne primedbe i sugestije	2
1.3	Sitne primedbe	2
1.4	Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada	3
1.5	Ocenite sebe	4
1.6	Odgovor	4
2	Recenzent — ocena: 5	5
2.1	O čemu rad govori?	5
2.2	Krupne primedbe i sugestije	5
2.3	Sitne primedbe	6
2.4	Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada	6
2.5	Ocenite sebe	7
2.6	Odgovor	7
3	Recenzent — ocena: 2	9
3.1	O čemu rad govori?	9
3.2	Krupne primedbe i sugestije	9
3.3	Sitne primedbe	9
3.4	Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada	10
3.5	Ocenite sebe	10
3.6	Odgovor	11
4	Dodatne izmene	12

Glava 1

Recenzent — ocena: 3

1.1 O čemu rad govori?

Rad govori o tome šta se nalazi između nauke i verovanja, odnosno koliko je pseudonauka povezana sa tim pojmovima. Predstavljeno je kako je pseudonauka nastala, na čemu se ona zasniva i jasno se ističe razlika između naučnih metoda razvoja naučnih teorija i nastanka pseudonaučnih tvrdnji i teorija zavere. Pažnja je posvećena i sociološkim aspektima koji su uticali da se ljudi okrenu ka pseudonauci i teorijama zavere. Na kraju su opisani neki poznati primeri pseudonaučnih teorija.

1.2 Krupne primedbe i sugestije

Mislim da je tema jako dobro razrađena u ovom radu. Na početku su dobro objašnjene razlike između pseudonauke i nauke, ali i neke sličnosti. Zatim je dobro pomenuta istorijska trauma i kako ona utiče na odluke pojedinaca ili grupa da se opredele za verovanje u teorije zavere. Zanimljivo je kako se procenat ljudi koji veruju u teorije zavere menja kroz nekoliko godina, kao i procenat ljudi koji na određene primere teorije zavere daju pozitivan, neutralan ili negativan odgovor, što je predstavljeno tabelom i grafikonom. Sugestija za unapređenje interesantnosti rada je dodavanje još nekih primera pseudonaučnih teorija.

1.3 Sitne primedbe

Rad sadrži nekoliko sintaksnih grešaka. U sekciji 3.2 greške su: podrazumevaju (podrazumevaju), dvosmistenosti (dvosmislenosti), okreću (okreću). U sekciji 4.1 greške su: zemlja (Zemlja) x3, beskoačno (beskonačno), pne (p.n.e), bezvasdušnom (bezvazdušnom), terije (teorije), zbggo (zbog), „ravnozempljaši“ („ravnozempljaši“) U delu za literaturu: Karl popper (Karl Popper)

1.4 Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada

1. Da li rad dobro odgovara na zadatu temu?
Da, rad dobro odgovara na zadatu temu. Jasno je predstavljena suština i kroz rad se konstantno prati prvobitna ideja.
2. Da li je nešto važno propušteno?
Ne, rekla bih da su pokrivenne sve ključne teme.
3. Da li ima suštinskih grešaka i propusta?
Ne, rad dobro odgovara temi i dobro su razrađeni svi povezani aspekti.
4. Da li je naslov rada dobro izabran?
Da, naslov je dobro izabran jer ne govori samo o nauci, niti samo o verovanju, već upravo govori o svemu između ta dva.
5. Da li sažetak sadrži prave podatke o radu?
Da, sažetak sadrži prave podatke o radu. Predstavlja sveobuhvatan pasus koji jasno naznačava cilj rada i motiviše za nastavak čitanja.
6. Da li je rad lak-težak za čitanje?
Rad je lak za čitanje, nema nekih skroz nepoznatih termina.
7. Da li je za razumevanje teksta potrebno predznanje i u kolikoj meri?
Nije potrebno predznanje jer se priča o pseudonauci započinje upravo preko povezanosti nauke, verovanja i pseudonauke, a kasnije se tema produbljuje i konkretizuje.
8. Da li je u radu navedena odgovarajuća literatura?
Da, literatura je adekvatna i dobro navedena.
9. Da li su u radu reference korektno navedene?
Da, svaka referenca je na odgovarajućem mestu.
10. Da li je struktura rada adekvatna?
Da, postoji glavna strana sa svim potrebnim informacijama, sadržaj koji odgovara radu, oblasti su dobro podeljene, zaključak i literatura.
11. Da li rad sadrži sve elemente propisane uslovom seminarskog rada (slike, tabele, broj strana...)?
Da, rad sadrži sve elemente propisane uslovom seminarskog rada. U radu postoji šest slika (od kojih su dve grafikoni), jedna tabela i više od sedam referenci od kojih je bar jedna knjiga, bar jedna naučni članak i bar jedna relevantna web adresa. Uslov za broj strana seminarskog rada je takođe ispunjen jer rad sadrži 11 strana.
12. Da li su slike i tabele funkcionalne i adekvatne?
Da, slike i tabele dobro daju uvid u odgovarajući tekst i omogućavaju lakšu vizuelizaciju čitaocu.

1.5 Ocenite sebe

c) srednje upućeni

Čula sam da postoji pseudonauka, kao deo između nauke i verovanja, kao i za primere teorija zavere, posebno za zajednicu ljudi poznatu kao „ravnozemljaši“ ali nisam bila upućena na kojim sve tvrdnjama se njihovo verovanje zasniva, kao i uolikoj meri istorijske traume utiču na populaciju po pitanju verovanja u teorije zavere.

1.6 Odgovor

Štamparske greške su ispravljene. Odlučili smo da ostanemo na tri primera pseudonaučnih teorija iz nekoliko razloga. Dodavanjem novih primera bismo bili na granici za prekoračenje dužine teksta, a takođe mislimo da postojeći primeri u velikoj meri prikazuju različite aspekte pseudonaučnih teorija što nam je i bio cilj.

Glava 2

Recenzent — ocena: 5

2.1 O čemu rad govori?

Pseudonauka i nauka mogu da koriste naučne izraze i terminologiju, ključna razlika je u tome što nauka koristi naučne metode da bi razvila svoje teorije, što znači da postoji mogućnost da se teorije opovrgnu. Takođe, rad dočarava pojavu teorija zavera u društvu, kao i to kako neki bitni događaji vezani za društvo dodatno doprinose širenju teorija zavera. Prikazani su i primeri poznatih teorija zavera u društvu i za svaku od tih teorija je objašnjeno zašto je ona nevalidna.

2.2 Krupne primedbe i sugestije

Moje mišljenje je da rad ima previše slika čija je svrha da se dostigne veći broj strana. Bilo bi lepo da se taj broj smanji a umesto tih slika da se doda (iako je u opisu rada navedeno da se porede primeri poznatih teorija zavera) i neki primer teorije zavere koji je manje poznat, pošto su svi ovi primeri veoma poznati. Možda umesto dodatnih primera su mogli da uporede i sva 3 primera jedan sa drugim. Da se napravi pregled nekih sličnosti po pitanju nedostatka naučnog metoda u svakom od primera, pa da na taj način vidimo i nešto zajedničko za svaku od teorija zavere.

U drugom naslovu “Pseudonauka i njen odnos prema nauci” prvi deo predstavlja različitost pseudonauke i nauke a onda ide sledeći podnaslov koji predstavlja sličnosti. Moj predlog je ili da sve bude u okviru istog naslova ili da se i za početni deo stavi neki podnaslov pa da se lepo odvoji i ima bolja struktura rada.

U okviru uvoda je napisano da će dodeliti veći fokus pseudonauci u odnosu na teorije zavere uz deo rečenice “a evo i naših razloga”. Rečenica posle toga govori samo o nekim karakteristikama pseudonauke i teorije zavere a ne neki konkretan razlog zašto im je veći fokus na pseudonauci kada je inicijalno zamišljeno da se rad fokusira na teorije zavere. Moj predlog je da izbace ceo taj pasus i da deo tog pasusa prebace u poglavlje dva gde zapravo pričaju o sličnostima i razlikama.

Rečenica u uvodu “Na osnovu toga, možemo reći da pseudonauka i teorije zavere nastanjuju prostor između nauke i verovanja” je odlična ali bih je malo preformulisao i prebacio u zaključak jer mi predstavlja nešto što bi trebalo da se zaključi na osnovu čitanja rada.

2.3 Sitne primedbe

1. U prvom pasusu, u prvoj rečenici u okviru naslova "Uvod", je pogrešno napisana reč suprostavljene.
2. U drugom pasusu, u prvoj rečenici u okviru podnaslova "Epistemički, egzistencijalni i socijalni motivi", su pogrešno napisane reči podrazumevaju i dvosmislenosti.
3. U okviru istog pasusa i podnaslova, naredna rečenica, pogrešno je napisana reč zadovoljavanjem.
4. Treći pasus u okviru istog podnaslova, pogrešno je napisana reč okreću.
5. Treći pasus u okviru podnaslova "Ravna zemlja", u prvoj rečenici u reči potvrđuju je korišćeno dj umesto đ, takođe kod reči fenomenalne nedostaje slovo n.
6. U okviru istog podnaslova, kod verovanja Ksenofana iz Kolofona u reči beskonačno nedostaje slovo n.
7. U okviru podnaslova "Čovek na Mesecu", drugi pasus, prva rečenica, pogrešno je napisana reč bezvazdušnom.
8. U okviru istog pasusa, dve rečenice posle, pogrešno je napisana reč teorije.
9. Sledeći pasus, pogrešno je napisana reč zbog.

2.4 Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada

1. Da li rad dobro odgovara na zadatu temu?
  - Da, rad odgovara na sva zadata pitanja.
2. Da li je nešto važno propušteno?
  - Nije. Dodatno bi moglo da se unapredi tako što bi se napravila malo jasnija podela između teorija zavere i pseudonauke. Ovde može da se stavi Venov dijagram ili tabela sa osnovnim karakteristikama i da se vidi baš koje su to sličnosti a koje razlike.
3. Da li ima suštinskih grešaka i propusta?
  - Nema. Rad daje dobar pregled o teorijama zavere kao i o sličnostima i razlikama u odnosu na nauku.
4. Da li je naslov rada dobro izabran?
  - Jeste, veoma je interesantan i sam naslov može da zainteresuje čitaoca.
5. Da li sažetak sadrži prave podatke o radu?
  - Da, sažetak lepo govori o tome šta možemo da očekujemo u radu.

6. Da li je rad lak-težak za čitanje?
  - Rad je lak za čitanje i nema problema da se razume.
7. Da li je za razumevanje teksta potrebno predznanje i u kolikoj meri?
  - Nije potrebno.
8. Da li je u radu navedena odgovarajuća literatura?
  - U okviru literature postoji veliki broj odgovarajućih referenci, ali nedostaje navedena bar jedna veb adresa.
9. Da li su u radu reference korektno navedene?
  - Reference u radu vode ka odgovarajućim referencama u literaturi ali reference treba da stoje pre tačke na kraju rečenice.
10. Da li je struktura rada adekvatna?
  - Generalno da, jedino u drugom poglavlju da se doda još jedan podnaslov za različitosti između teorija zavera i naučnih teorija.
11. Da li rad sadrži sve elemente propisane uslovom seminarskog rada (slike, tabele, broj strana...)?
  - Rad sadrži dovoljan broj strana, kao i dovoljan broj tabela i slika ali u okviru referenci fali bar jedna veb adresa.
12. Da li su slike i tabele funkcionalne i adekvatne?
  - Jesu, slike i tabele dodatno približavaju ono što su autori hteli da objasne u radu.

2.5 Ocenite sebe

c) srednje upućeni

Mnogo ovakvih teorija se širi internetom i veoma lako je pročitati i čuti nešto više o njima. Generalno se do sada nisam nešto specijalno udubljavao u njih pa sam iz tog razloga stavio srednje upućen.

2.6 Odgovor

1. Odlučili smo da ne smanjujemo broj slika jer smatramo da one doprinose celokunom doživljaju.
2. Iz uvoda je uklonjen drugi pasus, a rečenica „Sa druge strane, teorije zaverе neretko ne vide nikakvu potrebu za metodičnim pristupom i svode se na objašnjavanje razloga za određena dešavanja postojanjem moćnih i zlokobnih grupa.“ je prebačena u prvi pasus druge sekcije.

3. U drugoj sekciji je uklonjen naslov koji se odnosi na sličnosti između teorija zavere i naučnih teorija i napravljene su sitne izmene u rečenicama da bi se bolje povezali delovi koji su prethodno bili razdvojeni.
4. Rečenica “Na osnovu toga, možemo reći da pseudonauka i teorije zavere nastanjuju prostor između nauke i verovanja” je prebačena u zaključak.
5. Odlučili smo da ne dodajemo Venov dijagram i tabelu jer nije lako precizno ograničiti pseudonauku i teorije zavere.
6. Štamparske greške su ispravljene.
7. Reference su stavljene da se nalaze unutar rečenice.
8. Bile su navedene internet adrese, ali nisu bile adekvatno prikazivane pa je to ispravljeno.

Glava 3

Recenzent — ocena: 2

3.1 O čemu rad govori?

U cilju prikazivanja značaja razlike između pseudonaučnih tvrdnji i naučnih činjenica, u radu su predstavljene neke od najpoznatijih primera teorija zavere, kao i motive istih.

Uprkos tome što su teorije zavere tema, u fokusu je pseudonauka, koja se nalazi na pola puta između nauke i slepog verovanja. I pseudonauka i teorije zavere se zasnivaju na nekom vidu metoda i skupa znanja, iako se oni kose sa naučnim. Takođe, bitna razlika je da se naučne činjenice vremenom unapređuju i dodatno doprinose drugim poljima nauke, dok kod pseudonauke to nije slučaj. U sva tri slučaja se koristi naučna terminologija.

Verovanje u teorije zavere se javlja kao posledica adaptacije na istorijske traume i momente neizvesnosti, prilikom kojih su izraženiji epistemički momenti.

Prvi od navedenih primera je verovanje da je Zemlja ravna, drugi primer je navedeno pitanje da li je zapravo bilo moguće sletanje na Mesec prilikom ekspedicije letelice Apolo 11, dok je treći primer je hipoteza o fantomskom vremenu.

3.2 Krupne primedbe i sugestije

Iako u fokusu nisu bile samo teorije zavere, nego i pseudonauka, smatram da je u radu prikazana korelacija između njih, i to na prilično razumljiv način. Takođe, ne primećujem štamparske greške i svaka rečenica je lepo promišljena.

3.3 Sitne primedbe

Kao jedinu primedbu bih navela dodatno objašnjenje pojmova koji se ređe koriste u svakodnevnom govoru, kako bi rad bio razmljiviji širim grupama ljudi.

3.4 Provera sadržajnosti i forme seminarskog rada

1. Da li rad dobro odgovara na zadatu temu?
Smatram da rad, iako nije strogo zasnovan na teorijama zavere, daje jasan prikaz istih, uz predstavljanje njihovog odnosa sa pseudonaukom i naukom, što doprinosi još boljem razumevanju.
2. Da li je nešto važno propušteno?
Svaki aspekt koji bih smatrala bitnim je pokriven.
3. Da li ima suštinskih grešaka i propusta?
Rad nema značajne greške i propuste.
4. Da li je naslov rada dobro izabran?
Naslov rada je dobro izabran, jer se iz njega, bez razmišljanja, može zaključiti o čemu će biti govora u ostatku rada.
5. Da li sažetak sadrži prave podatke o radu?
Apstrakt sadrži sve ključne podatke o svemu o čemu se u radu govori.
6. Da li je rad lak-težak za čitanje?
Rad je veoma lak za čitanje.
7. Da li je za razumevanje teksta potrebno predznanje i u kolikoj meri?
Za razumevanje teksta nije potrebno predznanje.
8. Da li je u radu navedena odgovarajuća literatura?
U radu je navedena odgovarajuća literatura.
9. Da li su u radu reference korektno navedene?
Sve reference u radu su korektno navedene.
10. Da li je struktura rada adekvatna?
Struktura rada je adekvatna i doprinosi lakšem čitanju i razumevanju.
11. Da li rad sadrži sve elemente propisane uslovom seminarskog rada (slike, tabele, broj strana...)?
Rad sadrži sve propisane elemente.
12. Da li su slike i tabele funkcionalne i adekvatne?
Sve slike i tabele su funkcionalne i adekvatne. Sadržaj istih je lako razumljiv.

3.5 Ocenite sebe

U ovoj oblasti sam srednje upućena, obzirom da su teorije zavere tema koja se često sreće u svakodnevnom životu, jer je veoma zanimljiva ljudima za razmenu mišljenja.

3.6 Odgovor

U sekciji 3.1 je dodatno objašnjen monološki sistem verovanja:
„Ovaj sistem podrazumeva da verovanja čine zatvorenu mrežu ideja koje se međusobno podržavaju i karakteriše ga nedostatak otvorenosti za prihvatanje drugih perspektiva i objašnjenja. Zbog toga pojedinci najčešće biraju obrazloženja koja se uklapaju u njihovu sliku o svetu i u ovom slučaju se često temelje na ostalim teorijama zavere.“

Glava 4

Dodatne izmene

Dodati su linkovi na slike koji pokazuju odakle su preuzete. Dopoljena je sekcija o primerima pseudonaučnih teorija.